

**ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ;
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ; ПІДГОТОВКА
СУДДІВ, ТРЕНЕРІВ І СПОРТСМЕНІВ ТА
ЇХНЯ УЧАСТЬ У ЗМАГАННЯХ ІЗ ХОРТИНГУ**

УДК 373.5.015.31:172.15

*Зоя Діхтяренко,
м. Київ*

**ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ
ТРЕНУВАНЬ ХОРТИНГОМ**

Постановка проблеми. Проблеми соціально-економічного становища українського суспільства на сучасному етапі, зниження рівня життя більшості населення, його розшарування, знецінення традиційних моральних норм і цінностей, пропаганда жорстокості, бездуховності, насильства, невизначеність в оцінці подій історичного минулого українського народу негативно вплинули на моральні цінності підрастаючого покоління. Рівень масової культури досить низький. Культ насилля та розпусти практично заповнив наші екрани, де мало не на кожному каналі ми можемо побачити аморальні чи агресивні сцени. Зарубіжні фільми часто пропагують західну систему цінностей, виховуючи в молоді культ споживацтва, прагнення до насолоди, всездозволеності. Загрозливого поширення серед молоді набули такі соціально небезпечні хвороби, як туберкульоз, СНІД, наркоманія, хвороби, що передаються статевим шляхом. Україна за темпами розповсюдження ВІЛ-інфекції/СНІДу займає одне з перших місць серед європейських держав. Порівняно з початком 90-х років скоротилася кількість молоді, що займається фізичною культурою та спортом. За даними Міністерства охорони здоров'я України сьогодні близько 50 % шкільної молоді має рівень фізичного розвитку нижче середнього, 80 % учнів старших класів курять, вживають алкоголь, а деякі й наркотики. Значна частка молодих громадян зайнята в тіньовому секторі економіки. Збільшуються обсяги нелегальної зовнішньої трудової міграції. Рівень злочинності та правопорушень серед молоді зріс у 1,5 рази порівняно з початком 90-х років. На наших очах виростає покоління молодих людей позбавлених почуття національної гідності, гордості, якому насаджується безкультур'я, нівелюється совість, деградується мораль, честь, справедливість та меркантилізм, манкурство. „Педагогічна драма виховання, – за висловом академіка С. І. Гончаренка, – стрімко перетворюється на загальнонаціональну трагедію“. За висловом заслуженого учителя України, ветерана війни і праці Петра Щербаня, в державі „відбувається процес деморалізації, дебілізації і денационалізації сучасної молоді, яка втрачає не тільки національне, а й людське обличчя“. Ці проблеми є серйозними загрозами національній безпеці України [4].

Важливе значення для дослідження проблеми патріотичного виховання школярів, особистості взагалі має етнопедагогічна спадщина вчених, діячів культури, педагогів, письменників України: М. Драгоманова, М. Коцюбинського, Л. Українки, І. Франка, Т. Шевченка та ін.

Класики педагогічної науки Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Чепіга та інші в своїх працях розглядали актуальні для свого часу проблеми розвитку патріотичних почуттів як складової частини національної системи виховання, висували ідею виховання „свідомого“ громадянина, партіота своєї Батьківщини.

У сучасній вітчизняній педагогічній науці багатогранні аспекти патріотичного виховання розробляють І. Бех, Ю. Завалевський, П. Ігнатенко, О. Сухомлинська, К. Чорна та ін.

Так, як стверджує вчений – І. Бех, процес становлення ціннісних орієнтацій саме в шість років вирізняється найбільшою динамічністю. Суттєві зміни в ціннісних орієнтаціях дітей відбуваються наприкінці молодшого шкільного віку. Психологічна роль ціннісних орієнтацій дитини в цей час особливо зростає й ускладнюється, враховуючи закономірності формування її як особистості. Саме в цей вік у дитини ціннісні орієнтації починають складатися у більш розвинену, складну й стійку систему, яка визначає становлення їхньої активної життєвої позиції. Цей процес пов'язаний із певним рівнем розвитку їхньої свідомості й самосвідомості.

Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України є одним із державних установ, що займаються питаннями формування та реалізації державної політики в сфері патріотичного виховання молоді. Так, у Концепції „Програми патріотичного виховання дітей та учнівської молоді“ (автори: І. Бех і К. Чорна) були визначені основні завдання патріотичного виховання молодших школярів: форсування здатності дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого об'єднання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи; до рідного слова та державної мови, побуту, традицій, культурних особливостей як рідного, так і інших етносів українського народу.

За останні роки окремі аспекти цієї проблеми залежно від вікових особливостей школярів досліджувалися в дисертаційних роботах Т. Гавлітіної, В. Ковалю, О. Коркішко, О. Красовської, П. Оніщука, І. Охріменка, Р. Петронговського, С. Рашидової та ін. [3, с. 20–22].

Принципового значення для виховання патріотизму в школярів надає Е. Єрмоєнко (президент Міжнародної федерації хортингу, співзасновник Української федерації хортингу (УФХ), Майстер спорту України міжнародного класу) – автор методичного посібника „Хортинг – національний вид спорту України“. Він у декларації національного виду спорту України першою суспільно-виховною складовою визначив – „патріотизм“ (сьогодні ми є громадянами і патріотами України, лідерами суспільства, керівниками і членами громадських спортивних об'єднань хортингу – найпотужнішого спортивного руху, філософського вчення та виховної системи, завтра на наші місця придуть інші, стане у керівництва вихована нами молодь. Від наших спільних зусиль, від того, як ми передамо вчення, традиції миру, добросусідства та справедливості, бойову та культурну спадщину хортингу, залежить, яким буде світ навколо нас, сім'я хортингу для суспільства нового покоління, і можливість об'єднання людей однією праведною великою метою – підтримання миру на землі.

Ми бажаємо мати мир для всіх націй, здорове суспільство, міцні та дружні партнерські відносини, квітучу й розвинену Всесвітню федерацію – єдину сім'ю хортингу, яка присвячує свою роботу справі зміцнення миру на планеті. Девіз: „Хортинг на варті миру і в ім'я миру!“ [1, с. 13].

У зарубіжних країнах патріотичне виховання є невід'ємною складовою гуманітарної безпеки держави. Там значну увагу приділяють факторам, які впливають на відчуття патріотизму: мові, державним символам, національній аудіо-відео та друкованій продукції, національним героям, національним подіям, нормам поведінки керівництва країни, культурі та звичаям народу, системі державної пропаганди.

Наприклад, у США для пропаганди дуже активно використовують державний прапор. У Франції та Німеччині законодавство жорстко регламентує використання іноземних мов та аудіо-візуальної продукції на іноземній мові. В Данії виписані етичні стандарти суспільства. В багатьох країнах живуть по заповідях із Біблії та Корану. У Китаї, Північній Кореї та В'єтнамі активно просувається жорстка державна пропаганда.

Польським урядом розроблена та реалізується програма, яка має назву „Патріотизм завтрашнього дня“. Відповідно до неї в різних містах Польщі місцева влада влаштовує дні національного прапора. У агітаційних роликах на телебаченні та на радіо лунають пісні, які обіцяють, що Польща перетвориться на державу, що базуватиметься на принципах верховенства права, солідарності та справедливості. Програма спрямована здебільшого на молодих людей, яких закликають залишатися на Батьківщині та будувати тут своє майбутнє. Патріотичне виховання в Польщі розпочинається з дошкільного віку. Дітей ще з садочка вчать, як виглядає прапор, вчать національного польського гімну, виховують у них локальний патріотизм. Дошкільнят водять по музеях рідного міста, показують пам'ятники, знайомлять із місцевими героями та традиціями. Дитину вчать розуміти, ким вона є, пізніше її почуття патріотизму розширюється до містечка, згодом до воєводства, і врешті – до держави загалом [4].

Звертаємо увагу на той факт, що поняття „патріотичне виховання“ трактується в широкому аспекті різних наук: педагогіка, психологія, соціологія, філософія та інших. Одне з визначень: *патріотичне виховання* – планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, тобто доброго відношення до Батьківщини та до представників спільних культури або країни. Таке виховання включатиме: розвиток любові до батьківщини, національної самосвідомості й гідності; дбайливе ставлення до рідної мови, культури, традицій; відповідальність за природу рідної країни; потребу зробити свій внесок у долю батьківщини; інтерес до міжнародного спілкування; прагнення працювати на благо рідної країни, її народу. Має застосовування як у сім'ї та в школі, так і в державних і громадських організаціях, засновуючись на впевненості в позитивному ефекті такого ж відношення [2].

Вияткова актуальність і недостатня теоретико-методична не розробленість проблеми патріотичного виховання та хортингу визначили *мету статті* – описати Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015–2019 рр.; перерахувати та розкрити критерії патріотичної вихованості молодших школярів, їх показники; представити план-конспект першого тренування з хортингу – національного виду спорту України для першокласників.

Виклад основного матеріалу. За роки незалежності України яскраво проявилися негативні наслідки відсутності належного патріотичного виховання (як на Сході, так і на Заході України), зокрема:

- масова трудова еміграція („четверта хвиля“), яка привела до втрати, за експертними оцінками, понад 7 млн чол.;
- невідповідність дій еліт відносно очікувань та сподівань українського народу;
- неготовність частини творчої інтелігенції до довготривалого творчого процесу підвищення конкурентоздатності української культури, мови [2].

26 березня 2015 року Міністерство освіти і науки України затвердило Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015–2019 рр. Концепцією передбачено декілька етапів впровадження національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Зокрема, у 2015 році планується створити нормативно-правове підґрунтя та інформаційно-методичне забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання. Також буде створено Центр патріотичного виховання, що функціонуватиме в підпорядкуванні МОН та інформаційний ресурс, присвячений національно-патріотичній тематиці.

На другому етапі (2016–2017 рр.) передбачається: розроблення програм, навчально-методичних посібників із предметів гуманітарно-соціального спрямування для дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних і вищих освітніх закладів, спрямованих на патріотичне виховання дітей та молоді; підготовка та видання науково-методичних посібників і методичних рекомендацій з організації виховних заходів, роботи клубів, центрів патріотичного виховання.

Упродовж 2018–2019 років має бути проведений моніторинг системи патріотичного виховання дітей та молоді за допомогою соціологічних опитувань, анкетування, психологічного тестування. Також планується провести науково-методичні конференції, створити банк педагогічного досвіду, провести корекцію навчально-виховних впливів із урахуванням результатів моніторингу.

Предмети уваги патріотичного виховання: національна ідея, національна культура, рідна мова, історія народу і держави, самовизначення, самоідентифікація, категорії Батьківщини (мала і велика Батьківщина), лідери та герої народу, нації, держави, рідний край, місто, село, рідні мати, батько.

Бажані результати патріотичного виховання. Як наслідок людина, громадянин чи представник певної нації або національності: розуміє та поділяє сутність національної ідеї; є носієм національної культури; своєю професійною діяльністю сприяє економічному, науковому, культурному зростанню Батьківщини; любить і відстоює рідну мову, користується нею; любить, захищає та відстоює рідну країну (державу) територію; любить, захищає та відстоює свої звичаї, традиції; любить, захищає та підтримує співгромадян з патріотичним способом мислення; постійно відчуває гордість за вищенаведене та приналежність до цих категорій [2].

Критерії патріотичної вихованості молодших школярів.

1. *Емоційно-ціннісний компонент.* Його показники:
 - любов до батьків, своєї родини, відчуття гордості за свій рід;
 - емоційно-ціннісне ставлення до рідного краю, його природи;
 - ціннісне ставлення до Батьківщини, свого народу;
 - терпиме ставлення до представників інших національностей, шанобливе ставлення до їхніх релігій, культури, традицій.
2. *Когнітивний компонент.* Його показники:
 - знання свого родоводу;
 - усвідомлення себе членом сім'ї, родини; учнем; жителем міста (села);
 - знання основних конституційних прав і обов'язків людини, державних символів України, рідної мови, традицій, культури українського народу;
 - знання правил поведінки людей у сім'ї, суспільстві, традицій миролюбності, безконфліктного проживання з іншими народами.
3. *Діяльнісно-поведінковий компонент.* Його показники:
 - участь у громадській діяльності з метою зробити свій внесок у розвиток рідного краю;
 - дбайливе ставлення до природи, села (міста), вулиці, оволодіння рідною мовою;
 - ініціативність, активність;
 - участь у традиційних і сучасних святах.
4. *Рефлексивний компонент.* Його показники:
 - буде спрямоване на розвиток особистості як найвищої цінності держави;
 - буде впливати на почуття, переконання та діяльність вихованців;
 - здійснюватиметься системний підхід в отриманні знань про свою Батьківщину, відбуватиметься взаємозв'язок урочної та позаурочної діяльності через навчальні предмети („Українська мова“, „Читання“, „Я і Україна“, „Природознавство“ тощо);
 - пріоритетна роль у вихованні учнів 1–4-х класів належатиме активним методам (зокрема ситуаційно-рольові ігри, соціально-проектна діяльність, „мозкові атаки“, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій, методика колективних творчих справ тощо);
 - творчо використовуватимуться традиції національного виховання, етнопедагогіки.

Критерії патріотичної вихованості молодших школярів визначалися з урахуванням їхніх вікових особливостей... Маленькій дитині в процесі патріотичного виховання передусім слід „пропустити“ отриману інформацію (знання про Батьківщину, свій народ, рідний край, мову, традиції свого народу, його культуру та історію) через світ власних емоцій та почуттів, „емоційно пережити“ її, лише тоді дитина краще усвідомить отриману інформацію, засвоїть її, спробує використати в своїй практичній діяльності [3, с. 22–23].

Висновки.

1. Патріотичне виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом – виняткова можливість досягнення бажаних результатів (вище перераховані) для справжніх патріотів-батьків, тренерів, педагогічних працівників і т.д. Адже, національний вид спорту України сприяє досягненню високого рівня сформованості патріотичної вихованості в кожному з критеріїв, а Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015–2019 рр. підсилює можливості хортингу, який на основі національних багатівікових традицій, що передавалися з роду в рід, від покоління до покоління від часів сарматів до Київської Русі, а далі до запорозьких козаків прагне охопити всі версти населення України від маленьких дітей до людей літнього віку тощо [1].
2. Для подолання вищезазначених проблем потрібно здійснити ряд наступних кроків, зокрема: удосконалити нормативно-правову базу патріотичного виховання молоді шляхом розробки та затвердження Загальнодержавної концепції національно-патріотичного виховання молоді й інших відповідних нормативно-правових документів; створити єдиний координаційний центр під патронатом Президента України для забезпечення ефективного здійснення патріотичного виховання молоді з залученням представників відповідних міністерств і відомств, громадських організацій, ЗМІ; сприяти посиленню співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями національно-патріотичного спрямування; створити механізми економічного стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють підтримку заходів неурядових організацій, спрямованих на патріотичне виховання молоді; розробити та реалізувати місцеві й галузеві програми патріотичного виховання молоді центральними й місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування; активізувати інформаційно-пропагандистське забезпечення патріотичного виховання молоді шляхом розроблення рекомендацій щодо посилення патріотичної спрямованості програм радіомовлення та телебачення, матеріалів друкованих засобів масової інформації; здійснити підтримку виробництва вітчизняної кінопродукції, видання творів, постановки спектаклів, спрямованих на патріотичне виховання підростаючого покоління [4].

Як приклад, одним із кроків патріотичного виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом є презентація плану-конспекту першого тренування з хортингу – національного виду спорту України для дітей 6–7 років „Я – маленький козачок“.

Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі.

Подальше дослідження буде присвячено розробленню планів-конспектів перших тренувань із хортингу – національного виду спорту України для дітей 3–5 років.

**План-конспект
першого тренування з хортингу – національного виду спорту України
для дітей 6–7 років (35 хв.)**

Тема: Вступне тренування: „Я – маленький козачок“.

Завдання:

1. *Навчати:* під рахунок крокувати; мах рук виконувати асиметрично до ніг; дотримуватися вказівок тренера під час усього тренування; техніки точного удару по предмету під час гри „Іскра з шабель“.
2. *Ознайомити дітей* з етикетом хортингу, формою на тренуваннях – хортовкою, певними традиціями козаків.
3. Сприяти розвитку окоміру, координації рухів, уваги, сили в руках і ногах під час естафет „Сстрибки по острівцях“, „На чотирьох до перемоги“.

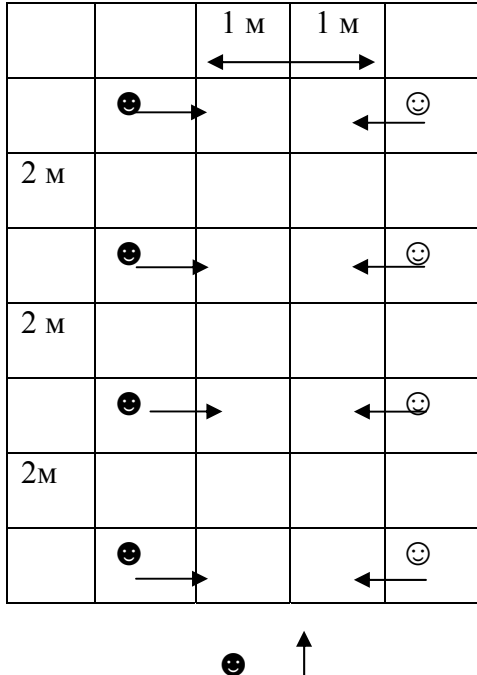
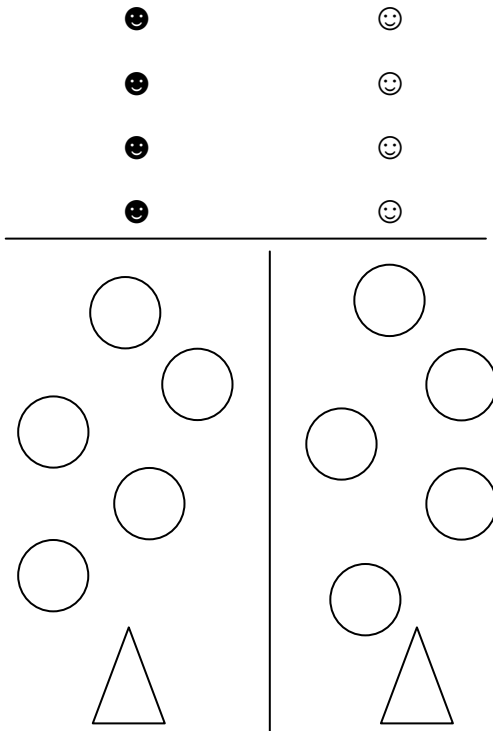
Розвивати: почуття патріотизму; бажання систематично тренуватися хортингом; вивчати історію рідного краю, України; уважність, сміливість, допитливість, винахідливість, наполегливість; фізичні якості.

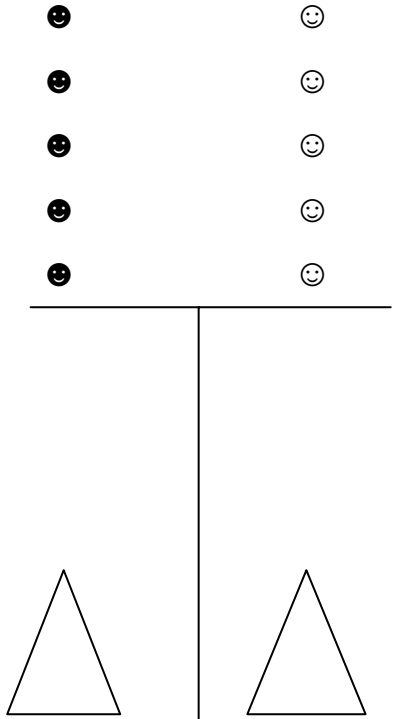
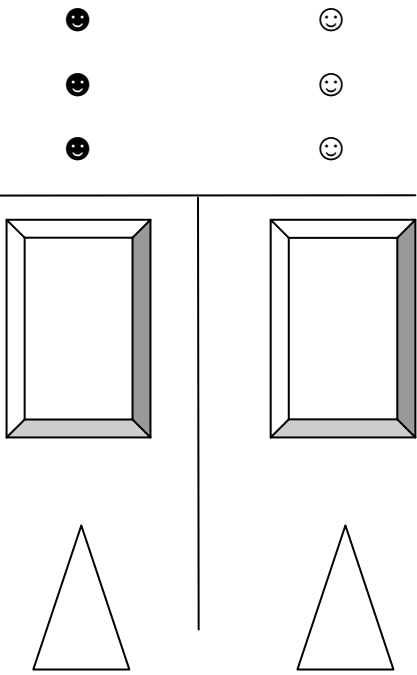
Виховувати: любов до Батьківщини, повагу до її захисників, до державної символіки, українського фольклору, працювати гуртом, товариськість.

Інвентар: 20 гімнастичних палиць, 2 кеглі, 10 поясів червоного кольору, 10 поясів синього кольору, метр, крейда.

Зміст	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина (10 хв.)		
Шиккування, знайомство, рапорт, повідомлення теми та завдань тренування.	3 хв.	Перед шиккуванням разом із батьками тренер виміряє ЧСС (30 сек.) у дітей (В.П. завжди однакове в продовж тренування: стояти або сидіти) та записує в особистий зошит. Батьки зав'язують дітям пояси (стрічку червоного або синього кольору). Діти шикуються за вказівкою тренера. З 3–4 речень тренер розповідає, хто такі козаки (вільні люди); значення поясу та його кольору для чоловіка; як виник хортинг – національний вид спорту України. Діти голосно називають власне ім'я та прізвище, стоячи на місці. Для розвитку в них уважності, сміливості, допитливості
Різновиди ходьби:	50 сек.	тренер зазначає, що всі діти будуть по черзі рапортувати на кожному тренуванні. Правила ТБ. Спина рівна; не тупати; кожний крок робити під рахунок: раз–два, раз–два і т.д.; мах рук виконуються асиметрично до ніг; бути уважними; завжди дотримуватися ТБ; утримувати рівновагу тіла;
- звичайна ходьба (як козаки марширують);	5 сек.	
- ходьба на носках (як козаки підкрадаються до ворога);	10 сек.	
- звичайна ходьба (як козаки марширують);	5 сек.	
- ходьба на п'ятках (козаки „плутають“ сліди);	10 сек.	
- звичайна ходьба (як козаки марширують);	5 сек.	

<p>- ходьба на зовнішній, внутрішній стороні стопи (козаки обходять капкани, мітки тощо сліди); - звичайна ходьба (як козаки марширують).</p>	<p>10 сек. 5 сек.</p>	<p>не наштовхуватися;</p>
<p>Біг у повільному темпі. Загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями (шаблею):</p>	<p>6 хв.</p>	<p>Не наштовхуватися один на одного. Зберігати дистанцію.</p>
<p>1) „Козачата милуються своїми шаблями“. В.п. – о.с., палиця внизу, хват нарізно. 1–3 – палицю вперед (вдих); 2– палицю вгору, подивитися на неї; 4 – в.п. (видих).</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>Дихати носом. Виконувати ЗРВ в ігровій формі – козаки тренуються із шаблею. Чітко під рахунок тренера виконувати всі вправи. Не кидати гімнастичну палицю,</p>
<p>2) „Козачата нахиляються з шаблями“. В.п. – стійка ноги нарізно, палиця за головою. 1 – нахил уперед (видих); 2 – в.п. (вдих); 3–4 – те ж саме назад.</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>тримати зручно та міцно. Під час нахилів уперед і назад ноги не згинати. Міцно тримати гімнастичну палицю. Не рухати ногами.</p>
<p>3) „Козачата утримують рівновагу тіла“. В.п. – стійка ноги нарізно, палиця за головою. 1 – поворот тулуба ліворуч (видих), 2 – в.п. (вдих), 3–4 – те саме повторити в інший бік.</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>Повертаючись, п’ятки від підлоги не відривати та ноги з місця не зрушувати. Палицю міцно тримати на плечах. Гімнастичну палицю ложити на підлогу тихо, міцно тримати. Під час нахилів ноги не згинати, не рухати.</p>
<p>4) „Козачата кладуть шаблі на землю“. В.п. – вузька стійка, палиця внизу. 1 – нахил уперед, палицю на підлогу; 2 – випрямитися, руки вгору назовні, подивитися на руки; 3 – нахил уперед, узяти палицю; 4 – в.п.</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>Під час присідань на носочках, гімнастичну палицю не нахиляти та утримувати рівновагу тіла. Хват руками не змінювати.</p>
<p>5) „Козачата присідають із шаблями“. В.п. – палиця спереду вертикально на підлозі, хват двома руками за кінець. 1–2 – присід; 3–4 – в.п.</p>	<p>20 р.</p>	<p>Коліна не згинати. Руки з гімнастичною палицею не опускати. Махи ніг робити під рахунок.</p>
<p>6) „Козачата піднімають ноги“. В.п. – палицю вперед, хват нарізно. 1 – махом правої ноги торкнутися носком гімнастичну палицю; 2–4 – в.п.; 3 – махом лівої ноги торкнутися носком гімнастичну палицю.</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>Стежити, щоб було положення випаду. Утримувати рівновагу тіла.</p>
<p>7) „Козачата втримують рівновагу“. В.п. – стійка ноги нарізно, палиця позаду. 1 – крок правою ногою вперед до положення випаду лівою, прогнутися (видих), 2–4 – в.п. (вдих). 3 – крок лівою ногою вперед до положення випаду правої, прогнутися (видих).</p>	<p>8–10 р.</p>	<p>Дивитися вперед. Руки не опускати. Не настрибувати на гімнастичну палицю.</p>
<p>8) „Козачата стрибають“. В.п. – стійка, руки на поясі, палиця на підлозі ліворуч.</p>	<p>24 р.</p>	<p></p>

<p>1–3 – стрибок ліворуч через палицю; 2–4 – стрибок праворуч через палицю. Вправа на відновлення дихання. Вимірювання ЧСС.</p>	<p>10 сек. 20 сек.</p>	<p>Робити вправу повільно. Вдихати повітря через ніс і видихати ротом. Батьки рахують.</p>
Основна частина (20 хв.)		
<p>Рухлива гра „Іскра з шабель“. <i>Мета:</i> навчати дітей техніки точного удару по предмету. <i>Хід гри.</i> Дві команди шикуються в шеренгу та стають лицем один навпроти одного (козачата червонопоясники та синьопоясники). Відстань між дітьми з усіх сторін два метри. Тренер показує положення „шаблі“ перед ударом. По команді: „Готуйсь“ □ діти приймають в.п. рук і ніг По команді „До бою“ □ тренер йде між дітьми, розвертаючись по чергово вправо та вліво, а діти по черзі наносять удар своєю „шаблею“ (гімнастичною палицею) по „шаблі“ тренера. <i>Правила:</i> 1. Забороняється: виходити за лінії, розмовляти, кидати „шаблю“ на землю. 2. Удар наноситься тільки по „шаблі“ після зорового контакту дитини з тренером по команді „Удар“.</p>	<p>5 хв.</p>	<p align="center">Схематичний малюнок</p>
<p>Естафета „Стрибки по острівцях“. <i>Мета:</i> сприяти розвитку окоміру, координації рухів, уваги, сили в руках. <i>Хід естафети.</i> Дві команди стають колонами за лінією старту. Навпроти них на майданчику тренер малює перед кожною командою 8–10 кіл (діаметр 50 см). За сигналом тренера капітани починають перестрибувати з „острівця на острівець“, намагаючись не потрапити у „воду“, а потім біжать до кеглі. Оббігши свою кеглю, дитина біжить до команди, обминаючи „острівця“ та передає естафету, торкаючись правою рукою праву руку наступного гравця. Потім капітан стає в кінці колони. Естафета закінчується тоді, коли всі діти по черзі візьмуть у ній участь. Виграє та команда, яка зробить менше помилок (набере менше штрафних балів) і першими будуть на фініші. Тренер показує дітям, яким способом стрибати.</p>	<p>5 хв.</p>	<p align="center">Схематичний малюнок</p>

<p><i>Правила:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гравець отримує штрафний бал, якщо під час стрибка не попадає ногою на „купинку“. 2. Забороняється: штовхатися, виходити за лінію, розмовляти, раніше починати стрибати, не передати естафету. 		
<p>Естафета „<i>На чотирьох до перемоги</i>“. <i>Варіант 1.</i> <i>Мета:</i> сприяти розвитку окоміру, координації рухів, уваги, сили в руках і ногах під час ходьби. <i>Хід естафети.</i> Дві команди стають колонами за лінією старту. Навпроти них на майданчику тренер на відстані 5–8 м ставить два орієнтири. За першим свистком капітани стають у в.п. – повний присід. Другий – починають рухатися одночасно на руках і ногах. Обійшовши орієнтири, капітани повертаються до команди тим же самим способом. Передавши естафету (торкнутися рукою руки наступного гравця), капітан стає у кінці колони. Естафета закінчується тоді, коли всі діти по черзі візьмуть у ній участь. Виграє та команда, яка зробить менше помилок (набере менше штрафних балів) і першими будуть на фініші. Тренер показує дітям, яким способом рухатися.</p>	5 хв.	<p align="center">Схематичний малюнок</p>
<p><i>Варіант 2.</i> <i>Хід естафети.</i> Дві команди стають колонами за лінією старту. Навпроти них на майданчику тренер на відстані 5–8 м ставить два орієнтири. За першим свистком капітани стають у в.п. – повний присід. Другий – починають рухатися одночасно на руках і ногах. Обійшовши орієнтири, капітани повертаються до команди, роблячи на матах 3–5 кувирків вперед. Передавши естафету (торкнутися правою рукою праву руку наступного гравця), капітан стає в кінці колони. Естафета закінчується тоді, коли всі діти по черзі візьмуть у ній участь. Виграє та команда, яка зробить менше помилок (набере менше штрафних балів) і першими будуть на фініші. Тренер показує дітям, яким способом рухатися та виконувати кувирки.</p>	5 хв.	<p align="center">Схематичний малюнок</p>

Заключна частина (5 хв.)		
Біг у повільному темпі.	30 сек.	Бути уважними.
Вправи на відновлення дихання.	30 сек.	Робити вправу повільно. Вдихати повітря через ніс і видихати ротом.
Крокування під вірш.	2,5 хв.	<i>Козаки варили юшку Та забули про петрушку. Гей – гей – гей!!! Поки думали де взять, Юшка вибігла уся! Гей – гей – гей!!!</i>
Вимірювання ЧСС.	30 сек.	Батьки рахують.
Тренер підводить підсумок.	1 хв.	Всі уважно слухають та задають запитання по суті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
2. Патріотичне виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
3. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін: навч.-метод. посіб. / авт. кол.: І. Д. Бех, К. О. Журба, В. А. Киричок та ін. – К. : Пед. думка. – 2011. – 240 с.
4. Чупрій Л. В. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи / Л. В. Чупрій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan_perspektivi.html.

REFERENCES

1. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – A National Sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
2. *Patriotychne vykhovannia* [Patriotic education]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
3. Bekh, I. D., Zhurba, K. O., & Kyrychok, V. A. (2011). *Systema patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v umovakh modernizatsiinykh suspilnykh zmin* [He system of Patriotic education of children and studying youth in the conditions of modernization social change]. Kyiv: Pedahohichna dymka.
4. *Chuprii, L. V. Patriotychne vykhovannia v Ukraini: stan i perspektvyu* [Patriotic education in Ukraine: state and prospects]. Retrieved from http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan_perspektivi.html.

Зоя Діхтяренко.

Патріотичне виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом.

Автором у статті актуалізується проблема патріотичного виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом, що сприяє винятковій можливості досягнення бажаних результатів для справжніх патріотів України. Адже, національний вид спорту України сприяє досягненню високого рівня сформованості патріотичної вихованості в кожному з описаних критеріїв, а Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015–2019 рр. підсилює можливості хортингу, який на основі національних багатовікових традицій, що передавалися з роду в рід, від покоління до покоління від часів сарматів до Київської Русі, а далі до

запорозьких козаків прагне охопити всі версти населення України від маленьких дітей до людей літнього віку тощо. Перераховані чинники (удосконалити нормативно-правову базу патріотичного виховання молоді шляхом розробки та затвердження Загальнодержавної концепції національно-патріотичного виховання молоді й інших відповідних нормативно-правових документів; створити єдиний координаційний центр під патронатом Президента України для забезпечення ефективного здійснення патріотичного виховання молоді з залученням представників відповідних міністерств і відомств, громадських організацій, ЗМІ; сприяти посиленню співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями національно-патріотичного спрямування; створити механізми економічного стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють підтримку заходів неурядових організацій, спрямованих на патріотичне виховання молоді; розробити та реалізувати місцеві й галузеві програми патріотичного виховання молоді центральними й місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування; активізувати інформаційно-пропагандистське забезпечення патріотичного виховання молоді шляхом розроблення рекомендацій щодо посилення патріотичної спрямованості програм радіомовлення та телебачення, матеріалів друкованих засобів масової інформації; здійснити підтримку виробництва вітчизняної кінопродукції, видання творів, постановки спектаклів, спрямованих на патріотичне виховання підростаючого покоління) сприятимуть сформованості патріотизму в громадян України.

Ключові слова: патріотичне виховання, молодші школярі, тренування хортингом, патріоти України, рівні сформованості патріотичної вихованості, критерії, Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, національні багатівікові традиції.

Zoya Dihtyarenko.

Patriotic education of junior purples in the training process of Horting.

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Berlynskooho Str. 9, Kyiv, Ukraine).

The author considers in the article a problem of patriotic education of junior pupils within the training process of Horting that gives an exceptional possibility in achievement of targeted results for real patriots of Ukraine. However the national kind of sport in Ukraine can help in achievement of a high level of patriotic education for all mentioned criteria. Moreover the national-patriotic concept of children and youth education for 2015-2019 enhance the possibilities of Horting that has an objective to cover all layers of Ukrainian society from little children up to the aged people on the background of the ancient long-lasting traditions that were handed over from generation to generation, from Sarmatian to the knights of Kievan Rus and then to the Cossacks of the Zaporozhian Sich. The following factors will surely help in formation of patriotism among Ukrainian people, they are: improvement of the regulatory basis for patriotic education of youth through the development and approval of the National Concept for national-patriotic education of youth and other relevant legal documents; creation of a single coordination centre under the patronage of the President of Ukraine and with participation of representatives of the relevant ministries and departments, public organizations and mass media to ensure the effective implementation of patriotic education of youth; provision of cooperation between the State, Regional and Municipal governmental organizations as well as the national-patriotic non-governmental organisations; creation of the mechanisms for economic incentives for businesses entities supporting the activities of non-governmental organizations aimed at patriotic education of youth; development and implementation of local branch programs of patriotic education of youth by the state, regional and municipal governmental authorities; intensification of the informational and propagandist provisions of patriotic education of youth by developing recommendations for strengthening of patriotic

orientation of mass mediasources such as television programs, radio broadcasting and printed media; support of the national film production, publication of writings, organisation of performances, which have and objective of patriotic education of the younger generation.

Key words: *patriotic education, younger pupils, training of Horting, patriots of Ukraine, level of patriotic education, criteria, concept of national-patriotic education of children and youth, national long-lasting traditions.*

Зоя Дихтяренко.

Патриотическое воспитание младших школьников в процессе тренировок хортингом.

Автором в статье актуализируется проблема патриотического воспитания младших школьников в процессе тренировок хортингом, что способствует исключительной возможности достижения желательных результатов для настоящих патриотов Украины. Ведь, национальный вид спорта Украины способствует достижению высокого уровня сформированности патриотической воспитанности в каждом из описанных критериев, а Концепция национально-патриотического воспитания детей и молодежи на 2015–2019 гг. усиливает возможности хортингу, который на основе национальных многовековых традиций, которые передавались из рода в род, от поколения к поколению от времен сарматов до Киевской Руси, а дальше к запорожским казакам стремится охватить все версты населения Украины от маленьких детей к людям пожилого возраста и т.п. Перечисленные факторы (усовершенствовать нормативно-правовую базу патриотического воспитания молодежи путем разработки и утверждения Общегосударственной концепции национально-патриотического воспитания молодежи и других соответствующих нормативно-правовых документов; создать единый координационный центр под патронатом Президента Украины для обеспечения эффективного осуществления патриотического воспитания молодежи с привлечением представителей соответствующих министерств и ведомств, общественных организаций, СМИ; способствовать усилению сотрудничества органов государственной власти и органов местного самоуправления с общественными объединениями национально-патриотического устремления; создать механизмы экономического стимулирования субъектов предпринимательской деятельности, которые осуществляют поддержку мероприятий неправительственных организаций, направленных на патриотическое воспитание молодежи; разработать и реализовать местные и отраслевые программы патриотического воспитания молодежи центральными и местными органами государственной власти, органами местного самоуправления; активизировать информационно-пропагандистское обеспечение патриотического воспитания молодежи путем разрабатывания рекомендаций относительно усиления патриотической направленности программ радиовещания и телевидения, материалов печатных средств массовой информации; осуществить поддержку производства отечественной кинопродукции, издания произведений, постановки спектаклей, направленных на патриотическое воспитание подрастающего поколения) будут способствовать сформированности патриотизма у граждан Украины.

Ключевые слова: *патриотическое воспитание, младшие школьники, тренировки хортингом, патриоты Украины, уровни сформированности патриотической воспитанности, критерии, Концепция национально-патриотического воспитания детей и молодежи, национальные многовековые традиции.*